



СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд представен за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научната специалност „Икономика и управление“ (Аграрна икономика).

Автор на дисертационния труд: *Анета Венелинова Ройчева*, редовен докторант към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „*Ефективност и конкурентност на българското лозарство*“

Становище от: проф. д-р Алекси Георгиев Алексиев, Аграрен университет - Пловдив, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научната специалност „Икономика и управление“, определен за член на научното жури със заповед № РД-16-362 / 18.03.2019 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема

Лозарството и винарството са традиционни подотрасли на българското земеделие, които осигуряват заетост и генерират доходи за значителна част от населението на селските райони в страната. Развитието на сектора във времето се характеризира със значителни колебания, които намират отражение, както в производствения му потенциал и ефективност на производството, така и в неговите конкурентни възможности. Голям брой и твърде разнообразни по своята същност фактори оказват влияние върху условията в които се развива българското лозарство, като определено доминират въздействията от институционален характер, свързани с измененията в провежданите политики спрямо сектора. Изследваният от докторанта проблем е актуален и особено важен за устойчивото развитието на отрасъла и просперитета на селските райони, след членството на страната в Европейския съюз. Извършените в рамките на проучването конкретни анализи имат определена практическа значимост, като получените резултати и направените предложения биха могли да се използват от различни управлениски структури, които са пряко или косвено ангажирани с иновативното развитие на земеделието и селските райони в страната.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Основната цел на дисертационния труд е ясно и точно формулирана, като автора я свежда до обосноваването на технологични и институционални модели за повишаване и оптимизиране на производствения потенциал, икономическата ефективност и конкурентните способности на българския лозаро-винарски сектор за успешното му позициониране на националния и международен пазар, като за това се използват резултатите от анализа на

тяхната динамика и факторна обусловеност.

Обект на проучването е развитието на лозаро-винарския сектор в България, като особено внимание е отделено на това развитие през периодите на подготовка и членство на страната в ЕС.

Предмет на изследването са производственият потенциал на българския лозаро-винарски сектор, ефективността на производството и формиранието на тази база конкурентни способности.

Използваната методика в настоящото изследване съответства на поставените цел и задачи, като включва три основни групи от методи: (а) за оценка на производствения потенциал, производителността и ефективността на лозаро-винарски сектор, (б) за анализ на сравнителните предимства и конкурентни способности и (в) за проучване на институционалните въздействия върху конкурентността и ефективността на българския лозаро-винарски сектор. Разработеният методически инструментариум позволява в хода на проучването да бъде потвърдена и основната изследователска теза.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд в структурно отношение е добре балансиран, като в общ обем от 265 страници са включени увод, три глави, изводи и препоръки, както и заключение и списък на използваните 161 литературни източници. Получените резултати от изследването са онагледени в 29 таблици, 33 фигури и 3 приложения. Самите резултати са получени чрез използването на съвременен инструментариум и са онагледени с подходящо подбрани таблици и фигури, което е доказателство за качествата на докторанта като изследовател.

Формулираните в заключителната част изводи и препоръки са пряко свързани с резултатите от проведеното изследване. В основната си част те са ясни и добре обосновани, като в някои от тях се усеща и личната ангажираност на докторанта. В тази част са добре очертани както основните постигнати резултати, така и насоките за бъдещи изследвания. Изводите и препоръките съдържат информация за приносните моменти и практическата значимост на изследването.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Оценявам високо получените конкретни резултати от изследването, на база на които са направени научно-обосновани изводи и препоръки по отношение, както на технологичното и организационно развитие на лозарството, така и на размера и формите на обществена подкрепа на сектора. Докторантът добре обобщава състоянието и проблемите съществуващи съвременното развитие на българското лозарство.

В теоретичната част докторантът демонстрира добрите си познания за наличната по проблема научна литература. Той е анализирал значителна част от класическата и съвременна литература свързана със същността и особеностите на ефективността и конкурентността на лозарството.

Използвано е значително разнообразие от литературни източници и коректно е използвана професионалната терминология.

5. Приноси на дисертационния труд

Приемам представената справка за направените в дисертационния труд приноси. Научно-теоретичните и практико-приложни приносни моменти са свързани, както с методичната подготовка и проведеното изследване, така и с конкретни обосновки и препоръки за ефективното и конкурентно развитие на българското лозарство. Всеки един от представените три научно-теоретични и шестте научно-приложни приноса е добре формулиран в рамките на дисертационния труд.

Научно-теоретични приноси:

- На базата на задълбочен литературен преглед е предложена комплексна теоретична рамка за определяне на същността, съдържанието и спецификите на конкуренцията, конкурентността и ефективността в лозарския сектор.
- Въз основа на разработената теоретична рамка са формулирани дефиниции на конкурентността и ефективността за целите на изследването.
- Селектирана е комплексна методика за проучване и оценка на производителността, ефективността и конкурентността на българския лозаро-винарски сектор на национално и регионално равнище, при отчитане на спецификите на конкретната производствена дейност, както и с оглед на съществуващата взаимовръзка между категориите конкурентност и ефективност.

Практико-приложни приноси:

На базата на ретроспективен и сравнителен анализ са оценени настъпилите изменения в българския лозаро-винарски сектор през периодите на преход, подготовка и членство на България в ЕС, и тяхното отражение върху ефективността и конкурентността на сектора.

- Приложена е комплексна методика за оценка на динамиката и текущите параметри на търговската конкурентоспособност на отрасъла и възможностите за въздействие върху тях.
- Предложен е модел за оптимизация на организационната структура на сектора на национално равнище.
- Обосновани са възможности за повишаване на производствения потенциал, ефективността и конкурентността на българското лозарство на съвременния етап на развитие на сектора.
- Системата от матрици за анализ на политики позволява оценка на влиянието на институционалната среда върху развитието на отрасъла и формирането на конкурентни възможности.
- Предложени са насоки за разработване и прилагане на икономически и аграрни политики, фокусирани върху използването на обществената

подкрепа за подпомагане на реализацията на притежаваните сравнителни предимства и конкурентни възможности на сектора.

6. Публикувани статии и цитирания

Докторантът е представил четири публикации свързани с тематиката на дисертационния труд. Те са публикувани в научни списания и трудове или са представени на научни форуми. Три от публикациите са самостоятелни разработки.

Тематиката на представените публикации е пряко свързана с разглежданите в дисертационния труд проблеми и отразява съществени части от него. По своето съдържание, използвани научни методи и получени резултати, те представляват неделима част от проведеното изследване.

Докторантът не е представил списък със забелязани цитирания.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд, както и постигнатите в него резултати. Той дава ясна и точна представа за качествата на дисертационния труд и би могъл да се използва от проявляващите интерес към изследвания проблем.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на усвоените и приложени от докторанта различни методи на изследване, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на *Анета Венелинова Ройчева* образователната и научна степен **“доктор”** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, по научна специалност „Икономика и управление“ (Аграрна икономика).

11.03.2019 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

(проф. д-р А. Алексиев)